

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning teiste seaduste muutmise seadus

x) paragrahvi 29 lõike 2 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„Riigieelarvesse laekunud alkoholi- ja tubakaaktsiisist kantakse 3,5 protsenti üle Eesti Kultuurkapitalile.“;

Selgitus:

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse (edaspidi *ATKEAS*) § 29 lg 2 sätestab, et riigieelarvesse laekunud alkoholi- ja tubakaaktsiisist kantakse 3,5 protsenti üle Eesti Kultuurkapitalile, sealhulgas 0,5 protsenti Eesti Kultuurkapitali koosseisu kuuluvale kehakultuuri ja spordi sihtkapitalile. Muudatusega jäetakse viidatud sättest välja osa, millega suunatakse 0,5 protsenti alkoholi- ja tubakaaktsiisist otse kehakultuuri ja spordi sihtkapitalile. Muudatus ei puuduta Kultuurkapitalile eraldatavad üldsummat, selle protsent jääb samaks.

Eesti Kultuurkapitali seaduse (edaspidi *KultKS*) § 10 lg 1 kohaselt kuulub Kultuurkapitali koosseisu kaheksa sihtkapitali: kirjandus, helikunst, kujutav ja rakenduskunst, arhitektuur, näitekunst, audiovisuaalne kunst, rahvakultuur ning kehakultuur ja sport. Sihtkapital on Kultuurkapitali struktuuriüksus, kelle ülesanne on Kultuurkapitali nõukogu poolt konkreetsele kultuurivaldkonnale eraldatud raha jaotamine esitatud taotluste alusel ja omal algatusel arvestades KultKS §-i 2 ning selle lõike 4 alusel kehtestatud korda.

Kehakultuuri ja spordi sihtkapital loodi Eesti Kultuurkapitali juurde 1996. aastal ning hiljem kui teised sihtkapitalid. Siis nähti sellele sihtkapitalile ette garanteeritud ja teistest sihtkapitalidest erinev laekumine. Praktikas kujunes välja olukord, kus aastaid oli kehakultuuri ja spordi sihtkapitali eelarve suurem kui teistel sihtkapitalidel. Viimastel aastatel on alkoholi- ja tubakaaktsiisi laekumise kasv aeglustunud ning hasartmängumaksust tulev laekumine kasvanud. Tulemuseks on see, et seitsme sihtkapitali vahendid on hasartmängumaksu kasvu tõttu kasvanud elukallidusega enam-vähem samas tempos, aga kehakultuuri ja spordi sihtkapitali kasutatavad vahendid, mis tulevad alkoholi- ja tubakaaktsiisi laekumistest, on jäänud kasvuta või on see kasv olnud tagasihoidlik. Näiteks, võttes aluseks taotletud summade kümne aasta keskmise, on saanud Kultuurkapitalilt positiivse vastuse 41% taotluste rahalisest mahust, aga kehakultuuri ja spordi sihtkapitalilt on saanud positiivse vastuse ainult 28% taotlustest.

Tänapäeval puudub sisuline vajadus sätestada seaduse tasandil erisus, kuidas ühe Kultuurkapitali sihtkapitali vahendid moodustuvad. Samuti on õiguslikust ebaselge, mil viisil tuleb või saab koos rakendada *ATKEAS* § 29 lg 2 esimese lause teist poolt, millega nähakse ette eraldise maht kehakultuuri ja spordi sihtkapitalile, ning KultKS § 4¹ lõikes 3 sätestatud Kultuurkapitali aastatulu jaotamise aluseid, mh sihtkapitalide vahel. Muudatusega luuakse õigusselge olukord, kus sihtkapitale käsitletakse selgelt ühetoalistena ning erisused nende käsutusse antavate vahendite jaotamisel kaotatakse. Sihtkapitalide käsutusse antavad vahendid jaotatakse Eesti Kultuurkapitali seaduse § 4¹ lg 3 alusel. Selle kohaselt eraldab Kultuurkapitali nõukogu Kultuurkapitali aastatulust pärast põhikapitali täiendamist ja hasartmängumaksu seaduse alusel sihtotstarbeliselt laekunud summade eraldamist 75 protsenti sihtkapitalide

käsituse ning 25 protsenti maakondlike ekspertgruppide käsituse maakonna kultuurivaldkonna projektide finantseerimiseks ja Kultuurkapitali nõukogule kultuurivaldkondade vaheliste projektide finantseerimiseks ning halduskuludeks. Selle sätte sisu ei muutu. Vahendite jagunemise sihtkapitalide vahel määrab Kultuurkapitali nõukogu Kultuurkapitali aastaeelarves KultKS § 11 lg 2 p 9 alusel.

Kavandatav muudatus võimaldab vahendite jagunemise teiste sihtkapitalide vahel ümber arvutada selliselt, et ühegi sihtkapitali vahendid absoluutsummates võrreldes varasemate perioodidega ei vähene, muutuvad ainult protsendid. Samuti ei vähene ega suurene ka spordi ja kehakultuuri sihtkapitali kasutusse jõudvad vahendid märkimisväärselt.

Praktikas on siiani on sihtkapitalide kasutusse jõudev 75 protsenti jagunenud selliselt, et esmalt arvutatakse spordi ja kehakultuuri sihtkapitalile summa, mis on 0,5% alkoholi ja tubakaaktsiisist ja see, mis järele jääb, jaguneb ülejäänud seitsme sihtkapitali vahel: 16,8% saab helikunsti sihtkapital, 16,0% saab audiovisuaalse kunsti sihtkapital, 15,1% saab rahvakultuuri sihtkapital, samuti 15,1% saab kujutava ja rakenduskunsti sihtkapital, 14,1% läheb näitekunsti sihtkapitalile, 12,5% saab kirjanduse sihtkapital ning 10,4% läheb arhitektuuri sihtkapitalile.

Kavandatava muutuse jõustumisel saaks võimalik kaheksa sihtkapitali käsituse KultKS alusel antavate vahendite jaotus olla: spordi ja kehakultuuri sihtkapital 13,5%, helikunsti sihtkapital 14,6%, audiovisuaalse kunsti sihtkapital 13,8%, rahvakultuuri sihtkapital 13,1%, kujutava ja rakenduskunsti sihtkapital 13,1%, näitekunsti sihtkapital 12,2%, kirjanduse sihtkapital 10,8% ning arhitektuuri sihtkapital 8,9%. Selliselt sihtkapitalide omavahelised proportsioonid säilivad, toetusteks jagatavad summad ühelgi sihtkapitalil esimesel aastal ei vähene, pigem suurenevad kõigil ühetaoliselt kui maksudest tulevad laekumised Kultuurkapitalile suurenevad. Lõpliku otsuse vahendite jagunemise kohta sihtkapitalide vahel peab tegema Kultuurkapitali nõukogu.

§ x. Seaduse jõustumine

Käesoleva seaduse paragrahv X jõustub 2026. aasta 1. jaanuaril.

Muudatus jõustub 2026. a 1. jaanuaril, mis on sama aeg, kui on kavandatud hasartmängumaksu seaduse § 7 lõike 2 punktis 1 kavandatud muudatuse jõustumine (alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning teiste seaduste muutmise seadus 510 SE § 3 ja § 4 lg 2). Hasartmängumaksu seadusega muudetakse Eesti Kultuurkapitalile ettenähtud hasartmängumaksu eraldise sisemist jaotust, mille tagajärjel suureneb kultuuri- ja spordivaldkonna toetusteks ettenähtud vahendite osa ning väheneb kultuuriehitiste osa. See on muuhulgas oluline käesoleva ettepaneku rakendamiseks.